

УДК 2

CZŁOWIEK W POLU ODPOWIEDZIALNOŚCI MORALNEJ

Skorowski Henryk
(Warszawa, Polska)

Faktyczna obecność człowieka w otaczającej go rzeczywistości manifestuje się poprzez moralność. W tym sensie w pełni zasadnym jest twierdzenie, iż człowiek jest

istotą moralną, tzn. żyje w polu odpowiedzialności moralnej. Człowiek bowiem nie może być ani „poza dobrem” ani „poza złem” czyli „poza moralnością”. Moralność wyznacza rzeczywistą perspektywę ludzkiej egzystencji, poprzez którą manifestuje on swoją obecność w świecie. Chodzi o moralność dojrzałą, a więc godną człowieka jako osoby.

Całą istotę moralności godnej człowieka można ująć w ideę: od prawdy poprzez dobro ku wolności. Jan Paweł II w encyklice „*Veritatis splendor*” stwierdza: „świadomość tej podstawowej relacji: Prawda – Dobro – Wolność zanikła na znacznym obszarze współczesnej kultury, dlatego dopomożenie człowiekowi w odnalezieniu tej świadomości stanowi jeden z wymogów misji Kościoła” [1]. Warto dokonać refleksji nad wspomnianą tu ideą wyznaczającą rzeczywistą perspektywę moralnego życia człowieka w świecie współczesnym.

Pierwszym istotnym elementem moralności, owej moralnej idei, jest prawda. Człowiek, który chce przeżyć swoje życie ma miarę osobowej godności musi poznać prawdę. Logika tego poznania dotyczy nie tylko prawdy o konkretnych zasadach moralnych ale idzie zdecydowanie głębiej. Zasady etyczne, którymi powinien kierować się człowiek są bowiem konsekwencją czegoś. Są one konsekwencją prawdy o człowieku i sensie ludzkiej egzystencji. Z kolei najgłębszego celu życia nie zdefiniuje się bez poznania prawdy dotyczącej samego człowieka. Oznacza to, iż prawda o człowieku, a konsekwentnie dalej prawda o celu ludzkiego życia oraz prawda o moralności zachowań w świecie jest pierwszym elementem idei życia moralnego człowieka.

Drugim elementem tej idei jest dobro. Jest to dobro moralne. Tylko to bowiem co jest dobrem moralnym, może być przedmiotem moralnego postępowania człowieka. Jeśli bowiem realizacja celu życia człowieka dokonuje się poprzez działanie moralne, to ostatecznie, w świetle nauczania społecznego Kościoła, chodzi o działanie, które jest moralnie dobre. W tym sensie próba poznania prawdy jest zawsze próbą dotarcia do prawdy o dobru moralnym: „Z głębi serca wypływa pytanie bogatego młodzieńca skierowane do Jezusa z Nazaretu /.../ ono bowiem dotyczy dobra moralnego, które należy czynić” [2].

Próba szukania prawdy o dobru moralnym ma także, a może przede wszystkim charakter religijny, co w praktyce dla człowieka wierzącego oznacza, że pełnej odpowiedzi może udzielić sam Bóg. Jan Paweł II stwierdza: „Również człowiek współczesny winien zwrócić się na nowo do Chrystusa, aby uzyskać odpowiedź na pytanie, co jest dobrem, a co złem” [3]. W ten sposób papież zwraca uwagę światu współczesnemu iż człowiek musi dotrzeć do sedna ewangelicznej moralności. Istotą dobra moralnego w świetle nauczania społecznego Kościoła opartego o Biblię jest miłość. To właśnie miłość jest jedynie właściwym sposobem istnienia człowieka w świecie. Stąd też zdaniem Jana Pawła II całe życie moralne człowieka, którego treścią jest dobro moralne, w ostateczności jawi się jako odpowiedź miłości [4]. Tak też rozumiane dobro moralne, którego przedmiotową treścią jest miłość, są człowiekowi znane z prawa naturalnego i prawa objawionego. Drugim zatem elementem owej idei dotyczącej życia moralnego człowieka jest dobro, które musi być poznane.

Trzecim elementem życia moralnego człowieka jest wolność. W wolności bowiem a nie w przymusie czy w determinizmie człowiek realizuje siebie. W tym sensie człowiek także w pełnej wolności osiąga ostateczny cel swojego życia jakim jest zbawienie. Zbawienia bowiem się nie otrzymuje – zbawienie się osiąga własnym wysiłkiem

korzystając z daru odkupienia. Własny zaś wysiłek ma tylko wtedy wartość gdy jest realizowany w wolności. Odebranie człowiekowi wolności byłoby zaprzeczeniem wartości człowieka w realizacji jego celu życia. Wolność zatem wyraża jakość ludzkiej moralności. Pytaniem fundamentalnym jest jednak pytania: jaka wolność? Chodzi o wolność, której granicą jest dobro moralne. Granica ludzkiej wolności jest prawda o dobru moralnym. Inaczej mówiąc, dobro moralne poznane przez człowieka wyznacza prawdziwą przestrzeń ludzkiej wolności, która jest zbawiająca a niepotępiająca.

Człowiek jest zatem istotą moralną. Nie żyje ani poza dobrem ani poza złem. Jest albo w tym co określamy pojęciem dobra, albo w tym co określamy złem. Istotą tkwienia w dobru jest dojrzała moralność. Jej przedmiotową treść można oddać w idei: od prawdy poprzez dobro ku wolności.

Literatura

1. Jan Paweł II, *Veritatis splendor*, Lublin 1994, n. 84.
2. Tamże, n. 8.
3. Tamże, n. 8.
4. Por. tamże, n. 10.